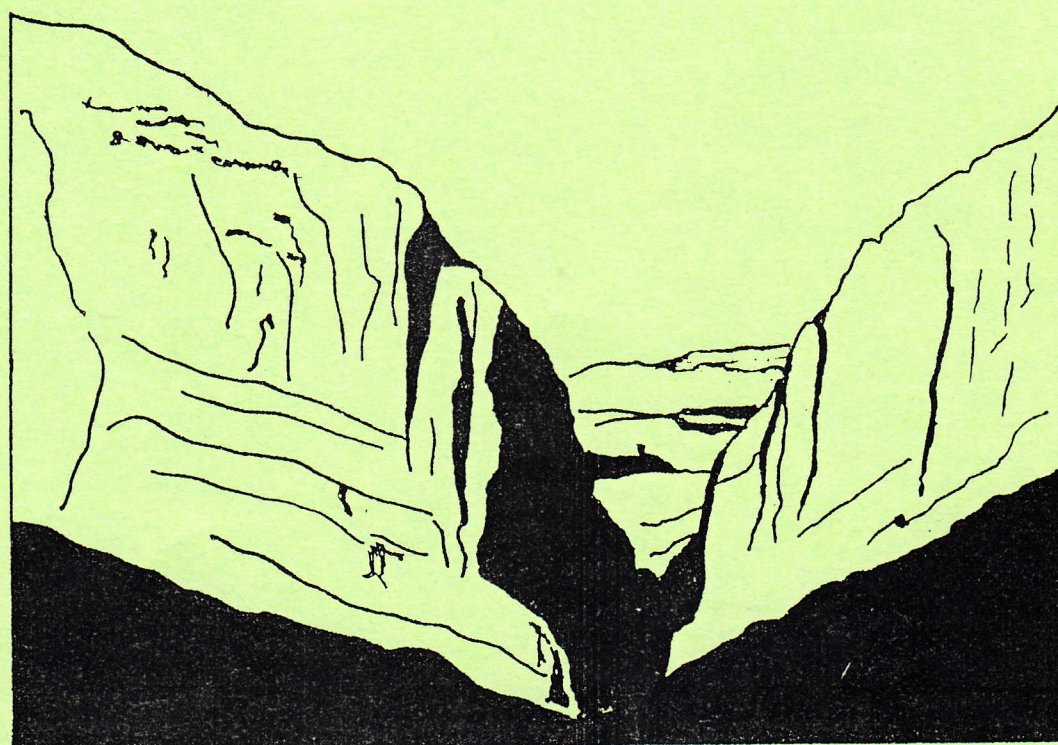

XVII SORTIDA "CONEGUEM CATALUNYA"

EL CONGOST DE MONT-REBEI

A. E. TALAIA secció de cultura

VILANOVA I LA GELTRÚ

S A L U T A C I Ó

Feia molt temps que en ho haviem proposat, de fet, ja des de les primeres sortides de "Coneguem Catalunya", la nostra vista s'havia dirigit cap aqués indret, però sempre va sorgir alguna dificultat, ara mateix hem estat a punt de suspendre-la definitivament.

Però per fi s'ha fet. Hem organitzat l'excursió a un dels indrets més impressionants de Catalunya, gosaria a dir, sense por d'equivocar-me, que aquesta és la millor excursió de totes les que hem fet fins ara, i ja en portem unes quantes.

El congost de Mont-Rebei, tall gegant que ha practicat la Noguera Ribagorçana per atravessar el Montsec, comunicació entre dues comarques, omplert per un pantà i transitable gràcies a un camí practicat a la roca.

L'impacte de la seva grandiositat, contrasta amb la intimitat del seu interior, però sigui com sigui seà un indret que no podrem oblidar mai més.

Bona excursió!

EL MONTSEC

El Montsec forma part de les anomenades serres exteriors prepirinenques, que separen la conca mitjana del Pre-pirineu de la gran depressió de la vall de l'Ebre. Esdevé la gran divisòria entre el Pallars al nord i les terres de la Noguera al sud.

L'aspecte de la Muntanya és la d'una llarga alienació orientada d'E a W, amb la vessant sud tallada per verticals cingleres, mentre que la vessant nord devalla amb un fort, però regular pendent.

La uniformitat es trencada però, pels punts on els rius Noguera Pallaresa i Noguera Ribagorçana han obert uns impressionants engorjats de grandioses proporcions, que són els congostos de Tarradets i de Mont-Rebei. Aquest fet divideix la muntanya en tres unitats ben diferenciades.

La part més a l'est, s'anomena Montsec de Rúbies que va del coll de Comiols (estrictament, des del torrent del Boix), per on passa la carretera d'Artesa de Segre a Tremp, fins al congost de Tarradets amb la Noguera Pallaresa. Aquest sector conté el punt més alt, el cim de Mira-Pallars-Urgell de 1684 m., té uns 15 km. de longitud. En sentit longitudinal està separat per dues barrancades, al nord el riu Barcedana i al sud per la conca de Meià i el barranc de la baronia.

El sector central va de Tarradets a Mont-Rebei o sia de la Noguera Pallaresa a la Noguera-Ribagorçana. És conegut com a Montsec d'Ares i el punt més alt és Santa Lis amb 1678 m.. En la part central hi ha el coll d'Ares, que és un pas important. Té una llargada de 18 km.. És el sector amb més cingleres, al sud el limiten el barranc de Corça i la vall d'Àger i al nord queda separat de les serres veïnes per una sèrie de barrancs longitudinals de disposició més o menys complicada.

El sector més occidental és el Montsec de Montgai o de l'Estall que comença a Mont-Rebei, assoliex els 1324 m. i en 8 km. ves dissolt a les rodalies de Tolba. Tot el tercer sector, encara que pertanyi als Països Catalans, està situat en l'actual comunitat autònoma aragonesa, ja que a Mont-Rebei hi ha la frontera.

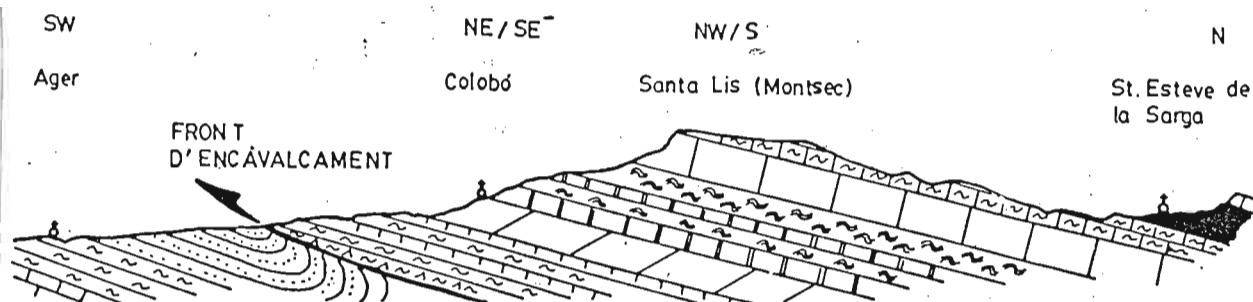
GEOLOGIA

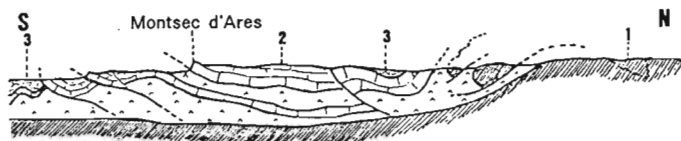
El relleu del Montsec, tal com avui dia el veiem, és el resultat de l'acció combinada dels agents geològics, i té una llarga història. Començà fa una 200 milions d'anys, quan al damunt dels terrenys primitius es diposità lentament la sedimentació triàsica. Seguí el dipòdit de materials al fons de mars i llacs desapareguts, durant milions d'anys, al llarg del Juràsic i el Cretaci, mentre apareixen i s'extingueixen els gegans dinosaures. I arribà finalment l'Eocè, en què començà un esdeveniment cabdal: l'orogènesi pirinenca, que originà l'aixecament i plegament dels immensos gruixos de sediments acumulats al llarg de tants milions d'anys. No sols es produí el plegament de les capes, sinó que aquestes foren desplaçades cap el S lliscant sobre el guixos Triàsics (Keuper), que feren de lubricant. Finalment, el gran anticlinal es trencà per seu eix, enfonsant-se un miler de metres el bloc meridional del plec i donant origen a la gran cinglera, que no és altre cosa que el llavi a la viata de la gran falla-cavalcadura.

El llarg període de sedimentació no havia estat pas gaire tranquil. Un temps en què els sediments es dipositaven en una mar profunda era seguit per un altre de règim lacustre, i en d'altres períodes el terreny havia emergit de les aigües i no hi havia sedimentació, fins i tot erosionada la més recient: hi hagué doncs, aixecaments o be descensos del nivell de les aigües.

Al llarg de l'Eocè i l'Oligocè prosseguí el dipòsit de materials, representats aquets derres per conglomerats. L'erosió, però, s'emportà aquets dipòsits de les parts altes de la muntanya, deixant-ne sols testimoni als extrems (serra de la Conca, l'Hostal Roig, i també als Motsecs d'Ares i de l'Estall). Llavors degué començar l'erosió de la serra de les dues nogueres, cadescuna tallant la muntanya pel seu indret per formar els magnífics congostos que avui admirem. I a la mesura que els rius enfonsaves llur jaç, baixava el nivell de base dels barrancs afluents, alguns dels quals tallaren també els seus propis engorjats (barranc del Bosc, barranc de la Pardina, principalment). Origen semblant tingué el congost del Pas Nou, a la capçalera del riu Boix i limit oriental del Montsec: en aquest cas, però, sorprèn que un riu amb una capçalera tant reduïda pogués tallar un engorjat tan grandios. Probablement la conca del riu Boix era més gran en aquells temps.

Simultàniament, l'erosió atacava l'esmolada carena, rebaixant-la fin a decapitar els estrats i formar l'aplanada superfície d'erosió que abans hem esmentat, i es produïa també l'atac sobre els materials margosos del Santonià, més tous que el calcari, formant-se la graonada que migparteix la cinglera i obligant a retrocés del cingle superior. Hom es fa càrrec de la magnitud dels efectes erosius en pensar que sense el retrocés del cingle i l'aplanament de la carena, aquesta s'alçaria a més de 2300 metres!

— Tall geològic esquemàtic A indicat a la figura 6. Correspon a l'estructura del Pirineu Axial i Prepirineu, a la zona de les Nogueres, entre els voltants de Montardo i els de Balaguer, aproximadament uns 90 km, realitzat en base als treballs de Seguret, Mattauer, Garrido i altres. La zona axial és constituïda per un extens aflorament de roques granítiques i metamòrfiques de l'Era Primària molt plegades i fracturades (1). En ambdues bandes de la zona axial s'estenen sediments secundaris (2) i terciaris (3) plegats que, en la part sud, constitueixen el Prepirineu català. Els materials, en lliscar, es plegaren, trenca- ren i s'encavalcaren, donant lloc a una repetició vertical dels conjunts sedimentaris, i els plecs s'esmoreïren en el límit amb la Depressió Central. Alguns fronts d'encavalcament determinen relleus espectaculars, com en el cas del Montsec d'Ares. El tall fet per la Noguera Pallaresa en el pas dels Terradets encara fa més palès el caràcter estructural del relleu del Prepirineu. En les compressions i lliscaments, hi són involucrats, en alguns indrets, fins i tot materials del sòcol primari, en plecs anticli- nals tombats en el que s'anomenen *têtes plongeantes* o *noses*, com és el cas de les muntanyes que s'estenen entre Pont de Suert i Sort en una estreta franja al nord d'aquestes poblacions.

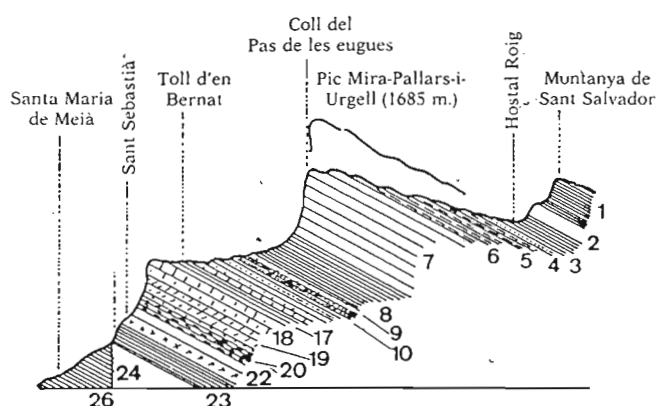
El resultat de tot això és que el Montsec és ara una admirable escola de geologia. Si hom puja a la muntanya desde la vall d'Àger, per exemple des de l'Ametlla comença petjant terrenys eocènics i de sobte, en arribar al trencament topa amb el guixos del Keuper, cent milions d'anys més antics. Successivament troba afloraments de carniòles i de calcàries margoses liàsiques; més amunt les calcàries dolomíti- ques del Dogger i les calcàries arenoses de l'Aptià-Albià, que

amb un gruix de 150 metres formen la cinglera inferior. Encara més enlaire s'arriba al gran replà, format a costa de les margues del Cani- ocià-Santonià, i al damunt de tot es dreça el cingle superior, format per les dues calcàries del Campanià-Maestrichtià, amb una potència de més de 500 metres, que formen els cims de la serra. El flanc nord de l'anticlinal amb un busament mitjà d'uns 30°, és tot format per aquestes calcàries, i constitueix el vessant obac de la serra, no reco- bert pel Garumnià fins al fons de les valls. Així, doncs, en poques hores de camí por estudiar-se la història geològica d'una època que durà cent milions d'anys. Heus ací un dels aspectes més interessants d'aquesta muntanya.

Testimonis d'aquesta història són els innumbrables éssers vius que hi han deixat llurs restes fossilitzades, que trobem avui dia arreu: són moltíssims els indrets de la muntanya on apareixen els fòssils, entre els quals i a tall d'exemple esmentarem la font Blanca del Pas Nou' (polípers del Santonià), la Llobera i el voltants de cal Nari (també polípers), el camí de Rúbies (foraminífers), les fonts del Reguer i de la Plata (polípers del Santonià), el coll d'Orenga i els cons de dejecció dels barrancs de Badaülls i del Reguer (bivalves i gasteròpodes eocènics), el barranc dels Colls, l'Ametlla i el barranc de la Moruna (restes de crustacis), el camí del mas Nou al mas d'en Falcó i el vessant el barranc de les Fontetes (braquiòpodes del Juràs- sic), el coll dels Trullets de Moror (rodistes), etc.

Expressament hem deixat per al final el més important de tots els jaciments coneguts, l'anomenada Pedrera de Meià, que es troba a 960 m d'alçària, al camí de mas Ginesta a Rúbies. D'aquesta pedrera actualment abandonada, s'exteïa a primers de segle la pedra calcària litogràfica, de gra molt fi. En colpejar amb el martell els blocs de pedra, aquesta s'esfulla amb facilitat i de vagades apareix, entre làmina i làmina de pedra, l'emprenta maravellosament conservada d'un ésser que visqué al començament del període Cretaci, fa una 120 milions d'anys... Més sobint hi apareixen vegetals i alguns peixos, però s'han

fet troballes exepcionals: granotes (les més antigües que es coneixen). sauris, insectes, larves, crustacis... Aquest jaciment és un dels més importants d'Europa juntament amb els de Solenhofen (Baviera) i Cerin (França).

Eocènic: 1. Margues blaves amb *Ostraea multicostata*. 2. Calcària amb *Alveolina*. Garumnià: 3. Margues roges, blanc de Rudistes i lignit. Ma-

estrichtià: Banc amb *Hippurites radiosus*. 5. Capes margoses. Campanià: 6. Banc de *Rudistes*. 7. Potent capa de calcària. Santonià: 8. Margues gro-

guenques i blanquinoses. 9, 10 i 11. Calcàries, arenisca i matgues amb *Lacazina compressa*. Coniacià: 12. Banc de *Hippurites resectus*. 13. Calcària amb foraminífers microscòpics. 14. Calcària margosa amb fòssils indeterminables. Urgo-Aptià: 15. Calcària argilosa. 16. Banc amb *Ostraea Buossingaulti*. 17. Margues amb *Cassiope*. 18. Calcària amb *Matheronia* i *Requienia*. 19. Calcària compacta. Juràsic: 20. Calcària litogràfica en explotació. 21. Calcària compacta. Lles mitjà: 22. Dolomia. 23. Margues amb *Ostraea sublobata*. Eocènic: 24. Arenisques i margues. 25. Capa molt fòssilífera. 26. Banc amb *Ostraea multicostata*. 27. Matgues arenoses.

RIUS TORRENTS I FONTS

Els dos grans rius que travessen la serra, la Noguera Ribagorçana i la Noguera Pallaresa, reben la quasi totalitat de les aigües superficials, puix que gairebé tots els torrents i rierols de la muntanya són tributaris de l'una o de l'altra. Tan sols la conca de Meià i un petit sector del NE del Montsec de Rúbies s'alliberen d'aquest vassallatge en tributat directament al Segre per mitjà del riu Boix.

La xarxa de barrancs, torrents i xaragalls és complexa, a causa de la turmentada estructura de la muntanya. Molts dels barrancs nascuts a les canals del cingle superior, en arribar a la graonada mitjana es veuen obligats per la resistència de la capçasa del cingle inferior, a tòrcer el seu curs, i han de seguir el materials més tous que formen el gran replà, fins que poden obrir-se pas i recobrar la línia de màxim pendent, o bé arriben al nivell de base seguint la inclinació natural del terreny. Exemples d'aquets cursos importants n'hi ha arreu: el barranc de la Pardina i el de Rúbies, i la capçalera del barranc de Badaülls, són ben característics. També el vessant nord del Montsec d'Ares es manifesta per causes semblants, aquesta tendència. El principal clector d'aquesta banda és el barranc de Sant Esteve, més avall dit del Bosc, que recull totes les torrentades de Santa Lis fins al barranc de la Fontfreda i ha tallat una espectacular gorja, amb la monumental pared de Roca Regina, a l'aiguabarreig amb la Noguera Pallaresa. Aquest indret en ple congost de Tarradets, és segurament

un dels més impressionants de la geografia catalana, si bé és tan conegut, que ja no se li dona importància.

El vessant N del Montsec de Rúbies té una estructura hidrològica molt senzilla: tots els barrancs tributen directament al riu de Barcedana, i conflueixen poques vegades entre ells.

Llevat dels rius de Barcedana i Boix, i dels barrancs del Bosc, de la Pardina, de Rúbies, de la Maçana i d'algun altre, els cursos restants s'eixuguen en època de secada. Molts d'ells només porten aigua quan hi ha grans pluges. I és que al Montsec gairabé no hi ha circulació superficial, a causa de la karstificació del terreny. Aquesta karstificació es manifesta sobre tot als cingles i a tot el vessant N, on l'aigua hi és engolida tot seguit. Només allà on el terreny no és permeable, com al peu de la serra o al replà intermedi, és possible la circulació superficial.

Les aigües que han estat absorbides pel terreny karstificat, en arribar a un nivell impermeable s'escolen per demunt d'aquest i una part poden tornar a sortir a l'exterior: són les fonts, molt abundants a la muntanya. I és que, malgrat el seu nom, el Montsec no ho és pas tan de sec. El nom de la muntanya no correspon exactament a la realitat, si el significat és "Mont eixut". Però més aviat sembla que el sufix "sec" té el significat de "séc", és a dir, plec, solc, i, per extensió, tall. Així entès, sí que el nom és reflex de la realitat.

Tornant a les fonts, veiem que n'hi ha d'escampades per tota la muntanya, però localitzades allà on els nivells impermeables intercalats entre els gruixos permeables afloren a l'exterior. Hi ha un estol de fonts als voltants de l'Hostal Roig, la del Comó, de llarga pica; la del Bou, amb una bassa, al costat d'uns pollancre; la de s'Amorrès, tocant als conreus, i més avall la de la Sarga i la del Tibell. Ja al final de la vall de Barcedana hi ha la cabalosa font de l'Estanyó. Al Pas Nou hi ha l'abundosa font de la Figuerai, més cabalosa encara, la font Blanca. Més avall, tocant al riu, la de l'Edra que malgrat el seu cabal, s'estronca de vegades. I ja a la graonada mitjana, allà on les margues impermeables jauen devall del gran cingle, neixen les fonts de Paús, de cal Neri, del Porta, del Sitó, de cal Mans, del Reguer, de la Plata i de Rubies, totes de bon cabal, llevat de la derrerera, més minsa. A nivell inferior, hi ha nombroses deus als encontorns de Vilanova i Santa Maria, però a ponent del coll d'Orenga hi ha un empobriment d'aigües, amb les dues fonts del mas Ginesta, abans concurregudes i avui dia brutes, i embardissada la de més avall; finalment cal esmentar la molt coneguda font de les Bagasses, a la carretera, de bon cabal.

Al vessant N del Montsec d'Ares hi ha la font de la Veça, al camí que puja a Colobòr, i més a ponent les de la Fabregada, del Pastoret i de Sant Esteve i dels Horts, a més de la que dona aigua al poble d'Alsamora. I a la vessant S trobem la popular font Grossa de l'Ametlla i el regitzell de fonts de la vall d'Àger, entre les quals és coneguda la de la Pedra principalment. Ja més amunt, al replà entre cingles, hi ha les fonts d'Escumo, de Sant Miquel, de Peribit (bruta i difícilment utilitzable), la de Colobor, la del Gibrieló i la del Hospital, sota el coll d'Ares. Encara més a ponent la font de la Padroneta, que raja poc i s'eixuga sobint; la de Miralles, que dona l'aigua a Corça per mitjà d'un llarguíssim tub, i la del Mas, sota del castell

de Sant Llorens. El maset d'en Lluís té una font eixuta al costat, i el de Crlets també compta amb la seva fonteta. A nivell molt inferior hi ha la magnífica font de la Pardina, devall de la casa del mateix nom.

No són pas aquestes les úniques fonts de la muntanya, però sí les que l'excursionista trobarà més probablement seguint el seu camí.

Hi ha també a la muntanya, fonts o sorgències intermitents: és el cas de la font Mentidera, prop de l'Hostal Roig, que entra en activitat sovint, però mai a l'estiu; dels forats de Quissigà, damunt de Mont Rebei, i sobretot, el cèlebre forat d'Or, als Tarradets, que entra en activitat molt de tard en tard, però amb un cabal extraordinari, al llarg de dies. Finalment, relacionats amb les fonts hi ha diversos cursos subterranis, alguns dels quals accessibles, com ara la cova de Brugal i la cova de Sant Miquel.

CLIMA

El clima és de caire continental força extremat, amb desnivells tèrmics importants entre nit i dia, i entre estiu i hivern. La pluviositat és relativament baixa: si bé no disposem de dades precises de la zona muntanyosa pròpiament dita, si en tenim de la perifèria A Tremp, per exemple. És recull una mitja anual de 538 mm i Alfarràs ni tant sols als 400 mm. Però amb seguretat les precipitacions són bastant més importants al Montsec estricte, on algunes dades esparses suggereixen una precipitació propera als 600 mm al vessant S i superior als 800 mm al nord, essent una mica més plujós el Montsec d'Ares que el de Rúbies.

Els màxims pluviomètrics, almenys a la zona alta, es concentren als mesos de maig i novembre, i els mínims als mesos d'hivern, amb un mínim secundari al juliol i agost, que alguns anys no apareix si hi ha abundor de tempestes estiuenques.

Les nevades es produeixen, a les zones altes del Montsec estricte, entre els mesos de novembre i març, si bé no és pas gens estrany que una nevada tardana emblanqueixi els cims pel mes d'abril. Com a terme mitjà neva de 8 a 10 vegades a l'any, però no hi cau massa gruix, ja que com hem vist la precipitació és mínima al llarg de l'hivern. La neu es fon aviat al solell, però pot persistir molt de temps a l'obaga; tanmateix, ja no es dona mai el fet contat per algunes persones d'edat, que recorden com a la seva infantesa es conservava la neu en algunes raconades ombrívols del Montsec de Rúbies fins l'entrada de l'estiu. Actualment, més enllà de començaments de maig no queda neu enlloc del Montsec, àdhuc els anys de nevades més tardanes.

Un altre fenomen característic de la zona és la presència de la boira hivernenca. Les boires es formen a causa de la inversió tèrmica de la vall de l'Ebre i arriben fins al peu de la muntanya, on poden establir-se tot al llarg de dies i setmanes, cobrint-la fins els 800 o 1000 metres d'alçària. Per damunt del mar de boira la muntanya rep el sol sense obstacles i la temperatura diürna és molt superior a la de les zones més baixes, augmentant la secada.

La carstificació del sòl calcari incrementa també l'eixut superficial, ja que l'aigua de la pluja s'entafora tot seguit al subsòl per entre les capes permeables, fora de l'abast de les arrels de les plantes i donant lloc a una vegetació més xeròfila del que cal esperar de la pluviositat i el clima estricte.

Dades climàtiques de la Baixa Ribagorça

	Torres del Bisbe (540 m d'alt.)	el Pont de Montanyana (540 m d'alt.)
temperatura mitjana anual	11,1°	12,8°
temperatura mitjana de gener	2,8°	3,6°
temperatura mitjana de juliol	18,4°	23,2°
mesos hivernals (temp. entre 0° i 5°)	3	2
mesos estivals (temp. superior a 20°)	1	2
precipitació anual	525 mm	584 mm
precipitació estival (juny, juliol i agost)	146 mm	149 mm
mesos àrids	2	1
mesos subàrids	1	3

VEGETACIÓ

La vegetació del Montsec fou estudiada per Pius Font i Quer, per l'alemany Gerhard Kretschmer, per Josep Maria Camarasa i, especialment en els darrers temps, per Àngel Romo. Segons els estudis d'aquest darrer, el bosc principal del vessant del sud del Montsec és una forma particular del carrascar, en la qual són freqüents alguns vegetals muntanyencs que no baixen a les planes inferiors: en primer terme el boix (*Buxus sempervirens*), arbust de fulla petita i coriàcia, que, igual que l'alzina, es conserva verda a l'hivern; també hi són freqüents l'arbust de fullatge caduc anomenat noguerola (*Pistacia terebinthus*), el lligabosc etrusc (*Lonicera etrusca*), arbust que també perd la fulla a l'hivern, etc.

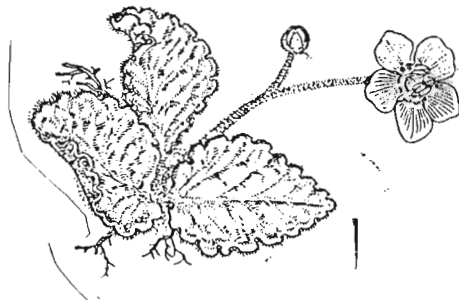
En alguns racons molt arrecerats, on no arriba a l'hivern aire fred de la plana ni el vent del nord, hi ha petits claps, d'alzinar amb marfull (*Viburnum tinus*), arítjol (*Smilax aspera*), lligabosc mediterrani (*Lonicera implexa*) etc., que recorden la vegetació de les terres properes a la mar.

En molts indrets, ja sia perquè el sòl de natural és poc profund i és pedregós, ja sia perquè l'home ha destruït el bosc primitiu, la muntanya és coberta de garriga o de brolla calcícola.

A l'alt Montsec, per damunt de 1000-1200 m la vegetació principal en el temps present és la boixeda amb savina (*Juniperus phoenicea*). Hi és molt abundant també la boixerola (*Arctostaphylos uva-ursi*), que fa denses catifes de fullatge verd tot l'any. Allà on el sòl és profund, els matollars de boix i boixerola deuen correspondre a antigues rouredes destruïdes. A les clarianes de la boixeda actual hi ha principalment pastures de jonça (*Aphyllanthion*) amb espígol pirinenc (*Lavandula angustifolia* ssp. *pyrenaica*).

Les carenes superiors, exposades a la violència dels vents i de les tempestes, porten una vegetació especial, en la qual es destaquen especialment els coixinets espinosos de la papilionàcia *Erinacea anthyllis*, de flor blava, que popularment rep el nom d'eriçó, perquè recorda l'aspecte d'aquesta bestiola.

En una muntanya tan encinglerada com és la serra del Montsec, la vegetació de les roques és especialment important. A la part baixa hi ha comunitats rupícoles amb te de roca (*Jasonia glutinosa*), substituïdes més amunt per l'associació de corona de rei (*Saxifraga longifolia*) i orella d'ós (*Ramonda myconi*), magnífic ornament dels cingles calcaris. La vigorosa gramínia que rep el nom d'acnàter (*Stipa calamagrostis*), planta dels Alps i dels Pirineus, es presenta abundant a les pedrusques mòbils de l'alt Montsec.

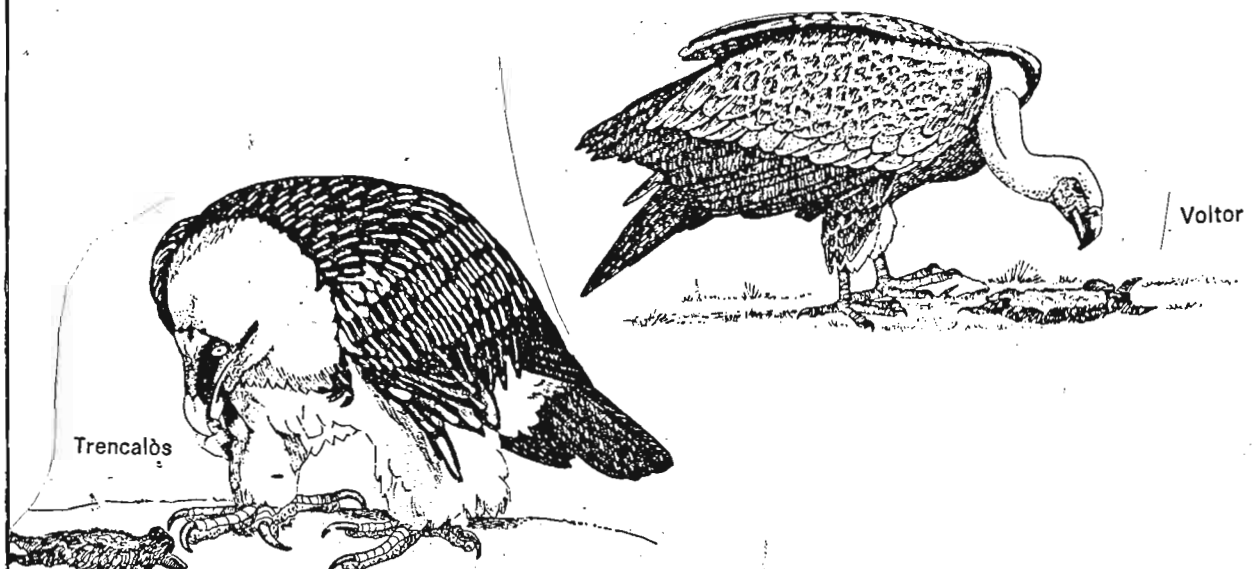

FAUNA

Atesa la gran varietat de clima, insolació i cobertura vegetal que en poc espai s'aplega al Montsec, així com la funció de frontera natural d'aquesta muntanya entre l'àmbit mediterrani típic i el centreuropeu (eurosiberià), s'explica la riquesa de formes de la seva vida animal. Aquesta riquesa, naturalment, fou més gran segles enrera, però la implantació de l'home suposà l'extinció d'algunes espècies animals, entre les quals cal esmentar el llop; si bé l'època de la seva desaparició és incerta, ha deixat el seu record a la toponímia i trobem a la muntanya el pas del Llop, la lluela del Llop, el pas de la Lloba... Sembla que també l'ós hi fou present en època molt reculada, car ha quedat també fixat a la toponímia: la cova de l'Onso i el grau de l'Onso.

Referint-nos a la fauna present, resulta que es coneixen al Montsec almenys 29 espècies de mamífers, 145 espècies d'aus i 25 de rèptils i anfibis, sense esmentar els innombrables artròpodes i animals inferiors. De cada 10 espècies d'aquests animals existents a tot Europa, gairebé 4 es troben en aquesta muntanya, sigui com a estadants fixos, sigui com a estacionals o migratoris. Molts d'ells són comuns a tota la serra, d'altres són propis d'un dels vessants, i alguns tenen el seu hàbitat localitzat en indrets específics: els aiguamolls, els penya-segats, les coves....

És realment extraordinària la població d'ocells als grans cingles, que constitueixen el més important refugi de la fauna rupícola dels Països Catalans. Aquí romanen ocells necròfags com el voltor (*Gyps fulvus*), quasiextingit a la resta de Catalunya, i que al Montsec té la localitat més NE de la península; l'aufrany (*Neophron percnopterus*), petita carronyaire estiuenca esparsament distribuïda per tota la zona, i el trençalòs (*Gypaetus barbatus*), de més envergadura encara que el voltor, autèntica raresa extingida pràcticament a la resta d'Europa, i que en aquests cingles té un dels últims reductes. També hi resten grans rapinyaires diürnes com l'àliga daurada (*Aquila chrysaetus*) i l'àliga cuabarrada (*Hieraetus fasciatus*), més petita però més ràpida. Per assegurar la supervivència de les aus necròfagues, actualment hi ha al cim del Montsec un canyet com el que també s'establí als Ports de Beseit.

A l'esquerra de la Noguera Pallaresa, sobre el pantà de Camarasa hi ha el poble de Sant Oïsmè, dit també la Baronia de Sant Oïsmè o simplement la Baronia. És la sortida del pas de Terradets, davant la vall d'Àger. Seguint la carretera del Doll, el lloc de Sant Oïsmè es destaca com un dels més bells paisatges de la contrada. Ara està deshabitat, si bé el 1970 encara hi vivien 11 persones. La caseria és agrupada sota mateix del castell i de l'església. Del castell de Sant Oïsmè resta una magnífica torre rodona, de parets gruixudes, amb el portal elevat.

L'església, actualment sense culte, és dedicada a Sant Bartomeu. Romànica, té una sola nau capçada per tres absis disposats en creu. Sobre el creuer hi ha un campanaret de torre amb finestres geminades. Coberta exteriorment amb lloses de llicorella. Recentment ha sofert una notable restauració.

L'antic lloc i poble d'Oroners, situat a la dreta de la Noguera Pallaresa, és despoblat d'ençà que el pantà de Camarasa(1920) el negà en gran part amb les seves aigües. El lloc havia estat conquerit per Arnau Mir de Tost el 1048. El fet que ja ben aviat s'esmenti, a més del castell d'Oroners, el "castell superior o de dalt" fa pensar que en realitat aquest darrer es refereix al que avui coneixem com a Castell de Sant Oïme, situat gairebé davant Oroners però a l'altra banda del riu.

Segons aquesta hipòtesi hauriem d'identificar el castell de Sant Oïme amb l'antic castell superior d'Oroners. El 1059 Arnau Mir de Tost donà la meitat del castell superior d'Oroners a l'església d'Ager. El 1200 Arnau d'Ager, fill de Bernat, vengué a l'església de Sant Salvador d'Oroners(que depenia d'Ager) el castell superior d'Oroners, la vila i els colons. El 1831 Sant Oïme era de la família Sobies de Boatella, que també posseïa Oroners. Dins l'antic terme de la Baronia hi ha les ruïnes de la capella de Santa Eufèmia.

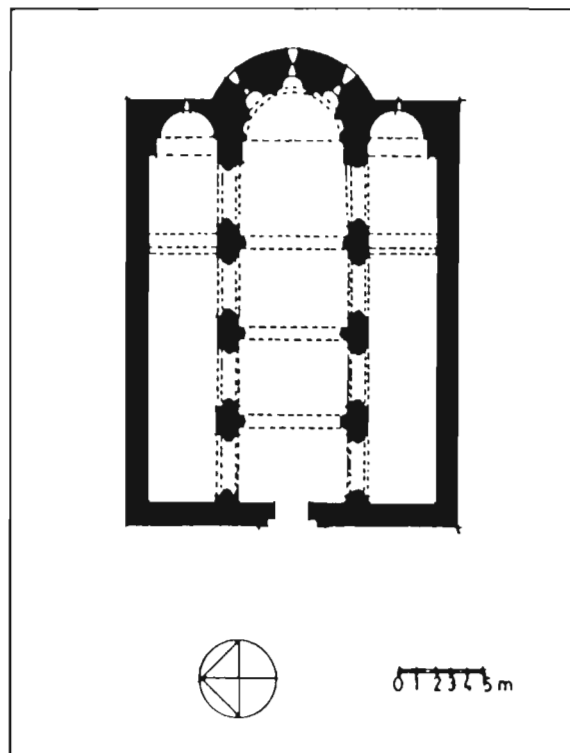
Actualment pertany al terme municipal de Camarasa.

Àger

La vila d'Àger (461 h el 1970; 618 m d'altitud) és situada al bell mig de la vall del seu nom, sota el sector central de la serra del Montsec o Montsec d'Ares. S'esten al vessant d'un turó al cim del qual hi ha les restes de l'antic castell d'Àger i de la col·legiata de Sant Pere. Hi ha dos recintes de muralla, el sobirà, que protegeix aquestes dues antigues construccions, i el jussà o inferior, que envolta la vila antiga; ambdós són reforçats per torres (en queden dues torres i una portalada). Les del recinte superior són de planta circular excepte una de situada a tramuntana, prop del creuer de la col·legiata, de planta quadrada i bastida amb carreus molt grans i ben diferent de la resta; segurament és obra romana o, potser, musulmana, anterior a la conquesta del castell per Arnau Mir de Tost. Convé d'assenyalar que el castell d'Àger és, segons Pita Mercé, el mateix que cita el cronista àrab al-'Udrī, el 922, com a castell d'Àyira. El recinte urbà inferior és reforçat per torrasses quadrades. Modernament, s'ha desenvolupat un raval al llarg de la carretera de Tremp a Balaguer. Hi ha el Centre d'Estudis de la Vall d'Àger, una biblioteca municipal i una escola estatal d'EGB, un club de futbol, Cine-club i la Societat de Caçadors de la Vall d'Àger. S'hi edita "Mà oberta", publicació comuna dels municipis d'Àger Os i les Avellanès. A la vila d'Àger es continua celebrant un petit mercat rural que centra l'economia de la vall i facilita els bescanvis amb el Pallars. Hi havia tingut molta arrelada una gran fira de bestiar. La fira rebé dels vescomtes d'Àger un privilegi de protecció del 1291.

De l'antiga col·legiata de Sant Pere d'Àger, al cim del turó, es conserven algunes restes de la seva església, que era de tres naus capçades per tres absis, dels quals només se'n destaca exteriorment el central. Aquest és cobert amb quart d'esfera i s'hi obren interiorment cinc fornícules, amb finestra interior, emmarcades per semicolumnes amb capitells esculpits. En la línia d'arrencament de la volta de l'absis i en la de la nau (la volta de la qual és caiguda) hi ha unes impostes amb decoració ornamental tallada al biaix. Sota l'església hi ha una cripta, o església inferior de tres naus, que és potser l'àmbit de la primitiva església, construïda entre els anys 1048 i 1068; la basílica superior és ja del segle XII. Avui tot

Planta de
Sant Pere d'Àger
(restitució)

el conjunt és procés de restauració (que de moment ha afectat només els absis). Aquesta s'inicià ja en temps de la Mancomunitat, quan Puig i Cadafalch netejà de runa la cripta de la vella església, apuntalà l'ala del claustre gòtic i restaurà el campanar; resta una part del claustre gòtic, bastit per Pere el Cerimoniós després del 1369, que fou molt malmès en la Guerra dels Segadors(1640-52). Procedents de la col·legiata d'Àger, al Museu Diocesà de Lleida es conserven diversos capitells romànics i al Museu d'Art de Catalunya unes pintures murals, dos capitells i un cimaci. En la sala capitular del monestir, des del 1838 fins el 1930, funcionà la primera escola de la població fins que es construïren les aules actuals. Davant l'església hi havia un atri o galilea, on fou sebol·lit el comte Ermengol III d'Urgell. La desamortització del segle passat fou la causa de la ruïna del monument, que Villanueva, a la primeria del segle XIX, encara contemplà gairebé íntegre. A la vila hi ha un patronat per a la defensa de Sant Pere d'Àger i del patrimoni de la vall d'Àger.

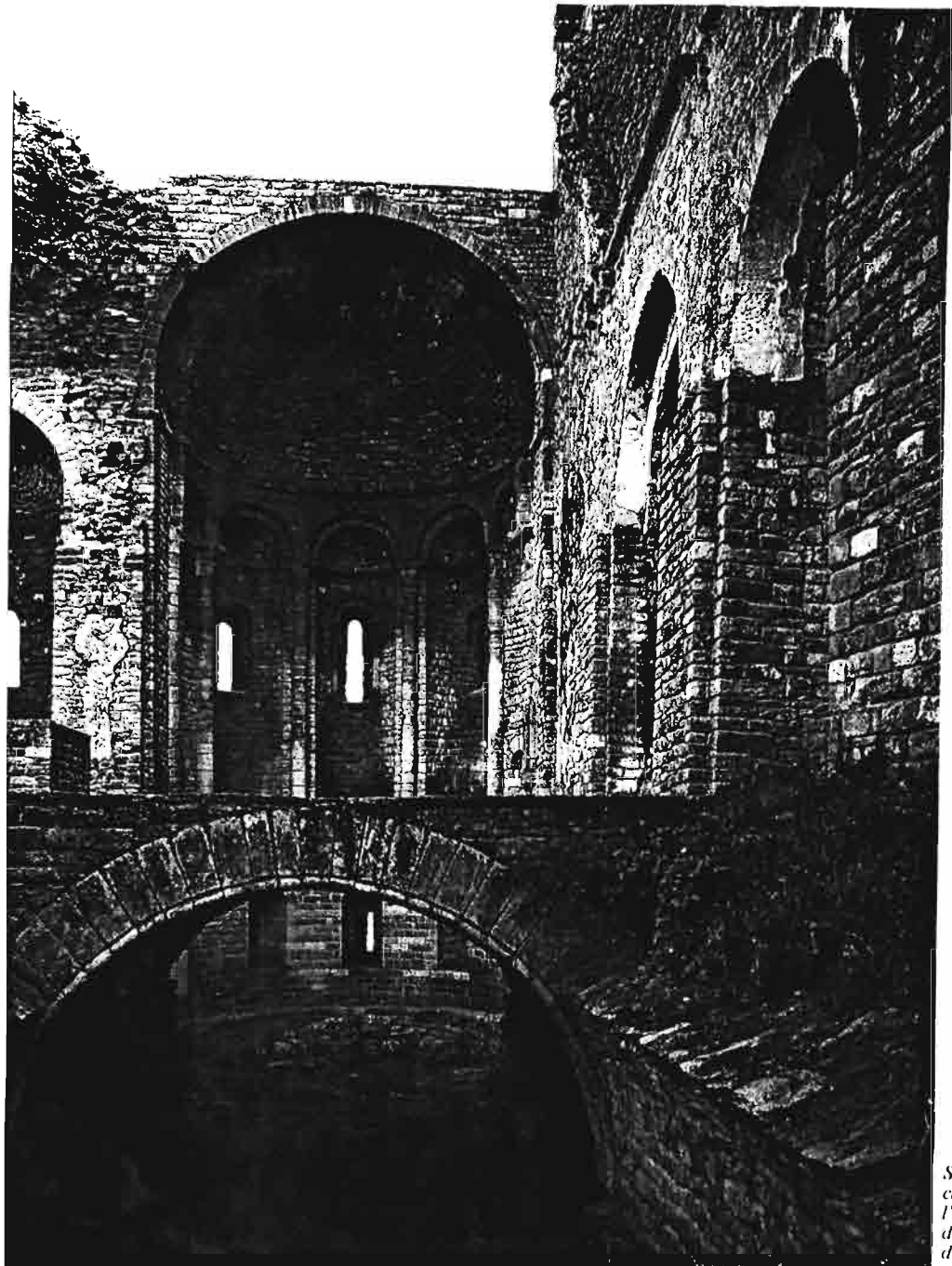
L'església parroquial de Sant Vicenç és esmentada ja els primers anys de la conquesta i el 1041 fou donada a Sant Pere d'Àger per Arnau i Arsenda. L'edifici actual és gòtic, de tres naus; de l'anterior edificació, romànica, conserva part de l'absis i dues finestres a la façana de tramuntana. S'hi conserva un sarcòfag romà del segle III, amb escenes paganes i mitològiques, que és usat actualment com a pica baptismal. Hi ha tritons, nereides i remers, entorn d'un cercle central amb el bust d'un difunt, tot això esculpit en baix relleu. A la Plaça Major es conserva encara, bé que sense culte i plena de mals endreços, la capella romànica de la Mare de Déu de l'Esperança.

*Restes del
claustre gòtic
de la col·legiata
d'Àger*

CORÇA

Al vessant meridional de la serra de Montsec, uns 2 km a l'esquerra de la Noguera Ribagorçana hi ha el poble de Corça (a 718 m d'altitud), que tenia 44 h el 1970. La tasca de repoblar i artigar les fondalades de Corça fou encomanada per Arnau Mir de Tost al seu cavaller Ponç Onofre. El lloc serà vinculat vililment i eclesiàstica a Sant Pere d'Ager. L'església parroquial de Corça és dedicada a la Mare de Déu del Roser i Sant Gregori; és un edifici que fou bastit a la segona meitat del segle XVIII. Sobre el poble hi ha vestigis del castell de Corça, que fou enderrocat al segle XV i usat després com a fossar parroquial. Entre l'agregat de Corça i el de Sant Llorenç de la Roca, hi ha l'església romànica de Santa Maria, sense culte.

Sector de capçalera de l'antiga col·legiata de Sant Pere d'Ager, recentment restaurada

MONTANYANA

El municipi del Pont de Montanyana, dit fins fa pocs anys simplement de Montanyana pel prestigi històric de l'antiga capital històrica, és a l'entrada de la Terreta -subcomarca de l'Alta Ribagorça-.

El nom de Montanyana es creu derivat del nom d'un antic propietari de l'època romana, un possible Montanus: Villa Montaniana "mas de Montanus".

El nucli tradicional era el poble de Montanyana, però vers els anys seixanta la gradual despoblació, deguda a la impossibilitat d'utilitzar els vessants per a conreus i la importància ja al·ludida dels eixos de comunicació, féu desplaçar el cap del municipi de la vila antiga al poble del Pont de Montanyana. Aquest poble, nascut al cap d'un antic pont ara totalment destruït, és a una altitud de 528 m, a la riba esquerra de la Noguera.

La vella vila de Montanyana, que fins el 1960 va donar nom al municipi, és situada uns dos quilòmetres vers el NW del Pont, assequible per un brancal de carretera que surt de la N-230. Tenia 14 habitants el 1981.

L'antiga població té una situació bellament estratègica i un conjunt de valors arquitectònics que han fet que hagi estat declarada conjunt històric-artístic de caràcter nacional, cosa que ajudarà evidentment a la seva conservació tot i que algunes cases noves arranjades per a segona residència han perjudicat la seva harmonia. Es dreça en la punta d'un esperó allargat resultant de l'erosió dels dos barrancs confluents de Sant Joan i de Sant Miquel, cosa que li va donar una importància defensiva de primer ordre. S'hi accedeix per un pont medieval i les cases són al pendent del turó coronat per les restes del castell i per l'església parroquial romànica de la Mare de Déu de Baldós, que té una porta amb un notable timpà, amb un crist sedent. Aquesta església, que primitivament era dedicada a Sant Martí i Sant Ponç, és obra del segle XII, amb planta de creu llatina i volta de canó i un campanar cobert amb teulada a dos vessants de dos pisos desiguals o trams emmarcats per arcuacions llombardes i lesenes. En procedeix un retaule gòtic, de la segona meitat del segle XIV, obra de Pere Garcia de Benavarri, que ara es conserva repartit entre els museus d'Art de Catalunya de Barcelona i un museu de Nova York. De l'antic castell de Montanyana, queda mitja torre circular, partida en sentit vertical, així com altres restes de les antigues fortificacions del castell i de la vila.

El nucli de Montanyana tenia també unes altres dues esglésies: les que van donar el nom als seus torrents. L'església de Sant Joan, ara en ruïnes, també romànica, amb porta ornada d'arquivoltes i capitells treballats, i la de Sant Miquel, igualment romànica, reduïda ara a unes poques restes de parets, molt castigades pel riu. A la part de Sant Joan hi ha l'antic pont que donava accés a la porta de la vila, amb cases de pedra algunes de les quals han estat renovades però amb poc gust, i a mig pendent hi ha dues torres que formaven part de l'antiga defensa del castell i poble.

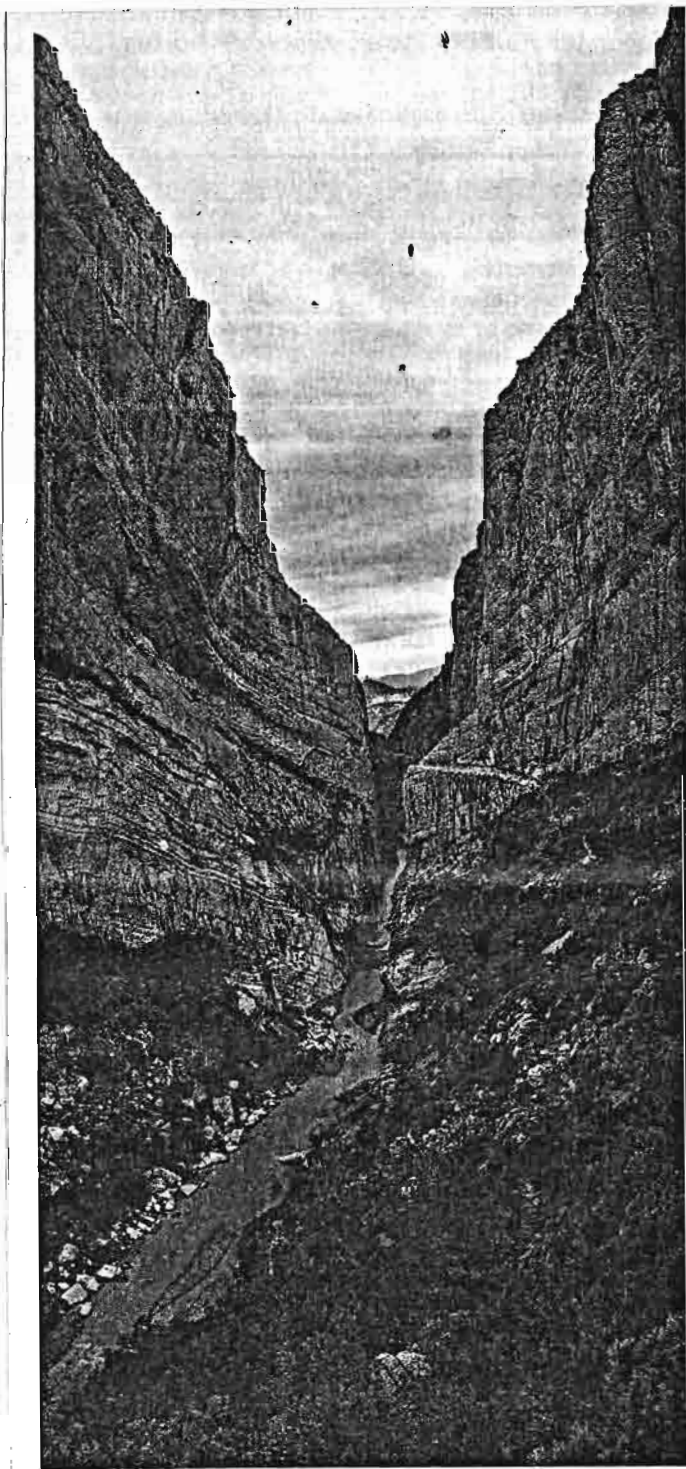
EL CAMÍ DE MONT-REMEI (O BON-REMEI)

El 17 d'octubre de 1982 es posava fi a un llarg procés reivindicatiu dut a terme per nombrosos grups i entitats de tota mana de cara a la "recuperació" de l'antic camí de Mont-Remei (o Bon-Remei?) inutilitzat per E.N.H.E.R. a partir de l'any 1977.

Retrocedim, però, a l'origen del camí, La Mancomunitat de Catalunya inaugurà l'any 1924 un camí de bast en forma de balma obert amb pic i pala a la roca viva del cingle oriental del congost de Mont-Remei (o Bon-Remei?), també anomenat Portell del Montsec, formidable esboranc fendit al llarg dels segles per les aigües de la Noguera Ribagorçana. El camí permetia des d'aquell moment la comunicació fàcil entre la vall d'Ager (la Noguera), al Sud del Montsec, i la població de Pont de Montanyana i les comarques del Pallars Jussà i Baixa Ribagorça, seguint el curs del riu.

Molt anteriorment a l'existència de l'esmentat camí, el Congost ja havia estat transitat, com així ho proven els nombrosos fragments de ceràmica neolítica trobats a la cova Colomera, anomenada també de les Gralles, utilitzada com habitatge per l'home primitiu. Altres estris trobats, semblen indicar que va ser habitada en els sebles III i IV d. JC.

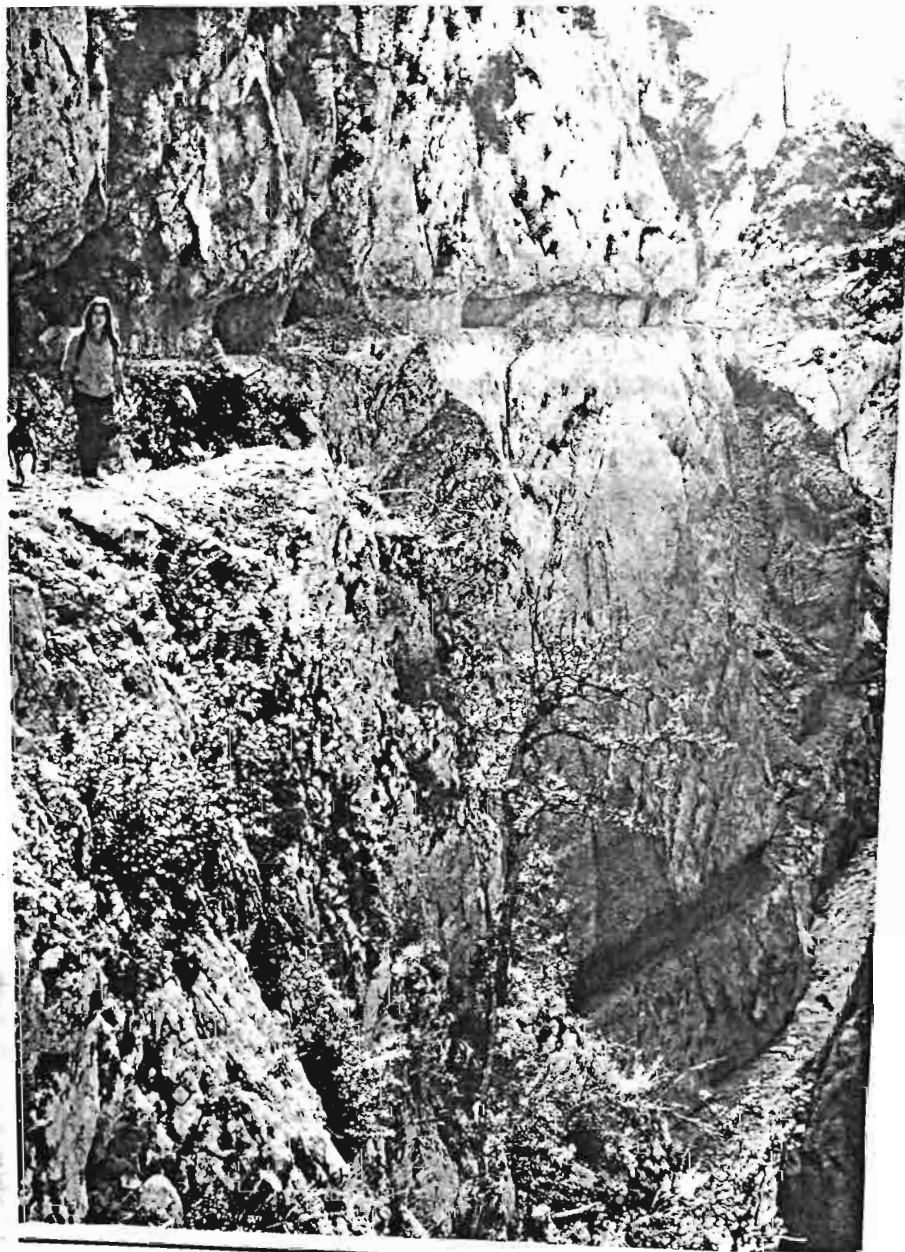
Ja molt més recentment, a les derrerries del passat

segle i principis de l'actual, hi ha notícies de l'existència en els trams més difícils de la gorja d'unes barres de ferro o de fusta clavades a la pared, potser amb la finalitat de sostenir una mena de passarella o be simplement agafar-s'hi de mans i peus a l'estil de les que actualment hi ha a la vall d'Ordesa.

A principis de l'any 1977 l'embassament de Canelles inundà les cotes baixes del Congost i les aigües inunden el camí utilitzat durant més de 50 anys i arriben fins a la vora de Pont de Montanyana. El paratge es transforma, el riu deixa de ser riu i es comberteix en aigua aturada, el soroll que provocava l'aigua xocant contra l'estretor de la gorja desapareix, el silenci que presideix l'indret cobreix, el camí, però, és inaccessible.

Comença la movilització: l'AVUI de 17 de juny de 1977 denuncia la desaparició del camí amb l'article de Jordi Mir "Adéu a Mont-Remei" el qual té l'efecte d'actuar com a disparador de pos-

teriors acticles de queixa. Així a l'AVUI del 26 d'agost del mateix any J. Cabezas en "El camí de Mont-Rebei" reivindica l'existència del camí i incita a la seva defensa. El 26 d'octubre del mateix any EL CORREO CATALÁN publica un comunicat de l'anomenat "Grup de la Franja de Ponent", comunicat repetit en termes semblants a CANIGÓ (5 de novembre de 1977). L'article avans esmentat de J Cabezas és reproduït íntegrament en el butlletí del mes de novembre de 1977 del Club Excursionista Pirinenc, la maror va creixent!

Mentrestant en el si de la U.E.C de Barcelona es va gestant la creació de l'anomenada "comissió pro-camí de Mont-Rebei" formada per la U.E.C., el Club Excursionista Pirinenc, el Grup de la Franja de Ponent, l'Ateneu Enciclopèdic Sempre Avant (de Sants) i un bon nombre de persones a títol particular.

Aquesta comissió, presidida per Fransec Martinez, entra amb contacte amb E.N.H.E.R. a finals de 1977 per mitjà d'una "Carta pública a E.N.H.E.R. en defensa del camí del Congost de Mont-Rebei" document format per 24 pàgines de text, mapes, fotografies i bibliografia.

De gener a juny de 1978 nombrosos periòdics, butlletins d'entitats excursionistes i altres portaveus de l'opinió pública es fan ressó de la preocupació denunciada des de fa ja quasi un any. Mentrestant (14 de maig) el tradicional aplec a l'ermita de la Mare de Deu de la Pertusa, prop de Corçà, es converteix en un acte multitudinari (quasi 1500 persones!) i reivindicatiu amb múltiples adhesions de sindicats i partits polítics.

Poc temps abans de l'aplec, la comissió instà a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya perquè intervingués en l'afer. Així, amb data de 20 d'abril de 1978, aquesta Federació, va trametre al director d'E.N.H.E.R., una carta tot reclamant una solució per el camí del congost. La resposta favorable (13 de juny) fa conèixer la bona disposició de l'empresa hidroelèctrica i els estudis que està efectuant de cara a la reposició del camí a una cota superior a la del nivell màxim de les aigües de l'embassament, així com l'inici dels tramits per l'obtenció del M.O.P.U. del reglamentari permis. La col·laboració dels mitjans de comunicació continua després de l'aplec amb molta força, així EL CORREO CATALÁN i l'AVUI publiquen els dies 16, 17 i 31 de maig articles amb la signatura de Carles Reves i del vilanoví Xavier Garcia (el fill, que no pas el pare!). En nombrosos butlletins d'entitats excursionistes segueixen apareixen treballs reivindicatius del camí així com anunciadors del recent compromís de l'E.N.H.E.R..

Per la tardor de 1978 E.N.H.E.R. convoca a la comissió a Saragossa a fi d'activar el permisos de la "Comisaría (!) de Aguas del Ebro" i a principis de març de 1979 l'empresa comunica a la comissió que les obres ja han començat pel seu extrem nord. La premsa s'en fa ressó (AVUI, 6 d'abril de 1979). Tot just iniciades les obres s'han d'aturar a causa del recurs interposat per un propietari de la zona, les dificultats no es van resoldre fins al cap de dos anys. Així pel març de 1981 les obres es reprenen i seguiran un ritme normal fins al seu acabament gràcies a l'esforç i el treball de només dues persones, ajudades per una tercera (excepte la pasarella de 53 metres

de llum i 1 metre d'amplada que travessa el barranc Fondo a 22 metres d'alçada de la llera però només a 2 metres de l'aigua quan l'embassament és ple i que fou realitzada per una altre equip d'operaris), degut a l'estretor i les característiques de l'indret.

L'AVUI del 5 de juny de 1982 publica un article on s'exposen les característiques del nou camí i es comenta l'estat de l'obra, ja a les seves acaballes, Pels primers dies de setembre de 1982 E.N.H.E.R. comunica que l'obra del camí està acabada, la inauguració té lloc el 17 d'octubre de 1982 amb la presència de prop d'un centenar de persones en representació d'entitats excursionistes, de l'empresa hidroelèctrica i de l'Ajuntament d'Àger. Sota l'indret de la cova Colomera i clavada al cingle una placa avui desapareguda (destroçada?, furtada?, en restauració?, al British Museum?, al fons del congost?...) commemorava l'esdeveniment segons la següent inscripció:

CAMI NOU DE MONT-REBEI OBERT PER ENHER 17 D'OCTUBRE DE 1982
--

El Nou Camí del Congost de Mont-Rebei (o Bon-Remei?) està situat en alguns punts fins a 60 metres per damunt de l'antic camí. El seu punt més alt és a 35 metres damunt de l'aigua quan l'embassament està a la seva màxima capacitat, a l'indret anomenat Portell excavat en el cingle de la pared de Catalunya, extrem occidental del Montsec d'Ares. Aquest nou camí travessa un petit túnel de sis metres de llargada necessari degut a la inestabilitat de la roca i passa només 40 metres dessota de la cova Colomera, fàcilment accessible.

Ja avans de la inauguració del nou camí fan aparició als medis de comunicació notícies preocupants, així a l'AVUI del 23 de juliol de 1982 publica "Llum verda a la carretera de la Vall d'Aran pel Congost de Mont-Rebei", és a dir: "quan creus que ja s'acaba... torna a començar!".

És només un primer comentari. En seguiran d'altres. Es fan especulacions. Hom comenta que és una compensació al poble d'Àger per la construcció de la carretera del Doll que tot i fer possible la rehabilitació de Sant Oïsmo ha desviat definitivament la circulació del tram Balaguer-Àger.

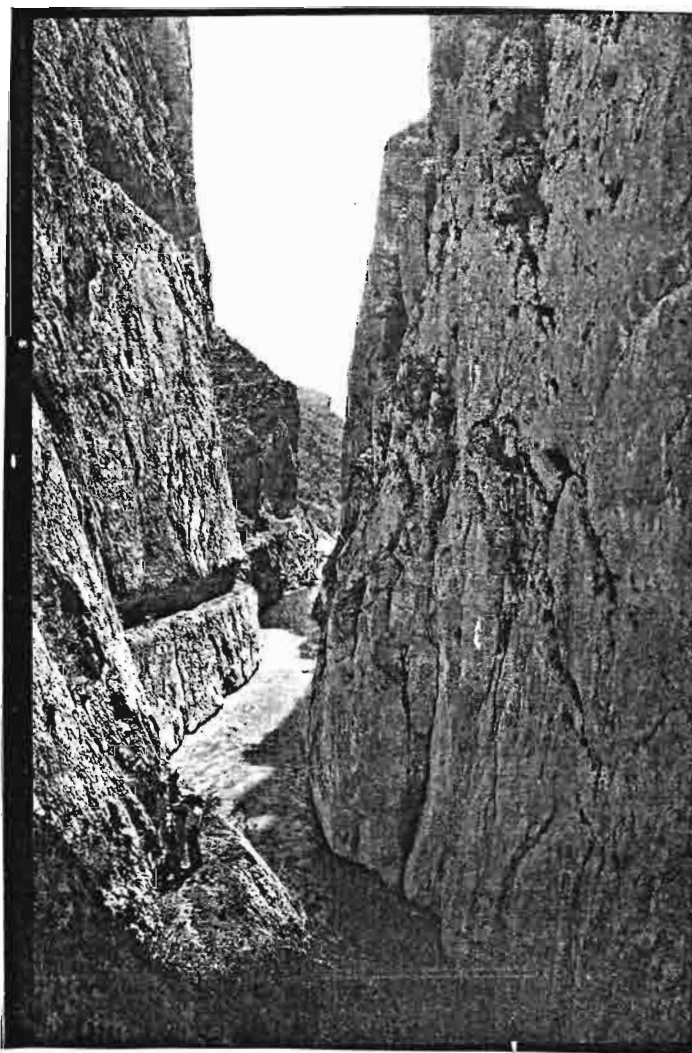
En 1984 la Generalitat aprova un projecte de carretera entre Agulló, al costat d'Àger i Pont de Montanyana la qual tindria onze túnels i cinc ponts en els seus 21 quilòmetres. La carretera reduiria en vint (!) minuts la durada del trajecte Barcelona-Vaqueira. Operació polítics-financiera?. En 1985 es signa el contracte consedint-se 2900 milions de pessetes per a les obres.

Les queixes tornen a fer-se sentir, nombrosos articles a l'AVUI i altres diaris i setmanaris denuncien la possible imminent destrucció de l'únic congost català pre-pirinenc encara verge. La

Comissió per la Salvaguarda del Montsec, amb seu a Balaguer, lluita per evitar la destrucció de Mont-Rebei i fins i tot reb un premi de 30000 pessetes del MOPU (!) amb motiu de la celebració de l'any europeu del medi ambient. L'objectiu de la Comissió és la salvació no només del congost de Mont-Rebei sino de tot el Montsec a partir de la seva declaració de Parc Natural.

La Direcció General de Carreteres de la Generalitat de Catalunya reb de l'esmentada Comissió un projecte alternatiu de carretera que evita el congost i travessa el Montsec mitjançant un túnel de 5 km. des d'Àgulló a Sant Esteve de la Sarga, prop de Pont de Montanyana, Aquest projecte alternatiu és rebutjat per la Generalitat pel seu cost estimat en 5000-8000 milions de pts.

L'actuació de la Comissió i les denúncies aparagures en nombroses publicacions han fet que la Generalitat abandoni el projecte. Paralelament la Generalitat sembla decidida a la declaració de Parc Natural per a la serra del Montsec. Podem dormir tranquils ?, o encara cal restar alerta i disposats a resistir nous intents d'agressió disfressats de progrés i benestar ?. Mentyrestant caminem i gaudim de l'espectacle. Aquest encara és de franc!.

ITINERARI

P	T	
		Sortim de Corçà pel camí de l'esquerra d'una bifurcació que trobem a l'arribada, en direcció cap a la muntanya propera. Veiem el pantà de Canelles.
01' 01''		Trobem una bifurcació a la dreta, continuem pel camí pista que seguim, entre camps d'oliveres.
04' 05'		Iniciem una lleugera pujada, poc després, deixarem una camí a l'esquerra que porta al cementiri de Corçà.
04' 09'		Fi de la pujada, hi ha un camí a l'esquerra que desestimem, iniciem una lleugera baixada.
03' 12'		Deixem un camí a l'esquerra.
06' 18'		Veiem l'ermita de la Pertusa.
03' 21'		Deixem un camí a l'esquerra, a la dreta dalt del cingle, veiem una roca foradada, poc després deixarem un altre camí a l'esquerra.
04' 25'		Arribem a una petita esplanada, des d'on hi ha una bona vista sobre el pantà i l'ermita. (25' per anar a l'ermita i tornar).
02' 27'		Final de la pista, comença un corriol.
07' 34'		Iniciem una baixada en ziga zaga, veiem davant nostre les muralles del Montser d'Ares i al lluny el castell de Sant Llorens. El camí baixa fins el fons del barranc de la Pardina.
08' 42'		Llit del barranc, pedregós i normalment sec, iniciem la pujada cap a l'altre costat de la vall.
02' 44'		Deixem un corriol a la dreta, lleugera baixada.
01' 45'		Arribem a l'enrunat mas de la Pardina, una mica més enllà, pel camí que seguim, hi ha una font rodejada de pollancre, encara que mal endreçada. (05' de parada a la font). Deixem la masia a l'esquerra, sortint al costat d'una gran alzina. Iniciem una pujada.

12' 57'

Arribem al peu d'una gran roca, continuem pujant. El paissatge es va fent més ampli sobre el pantà.

05' 1h 02'

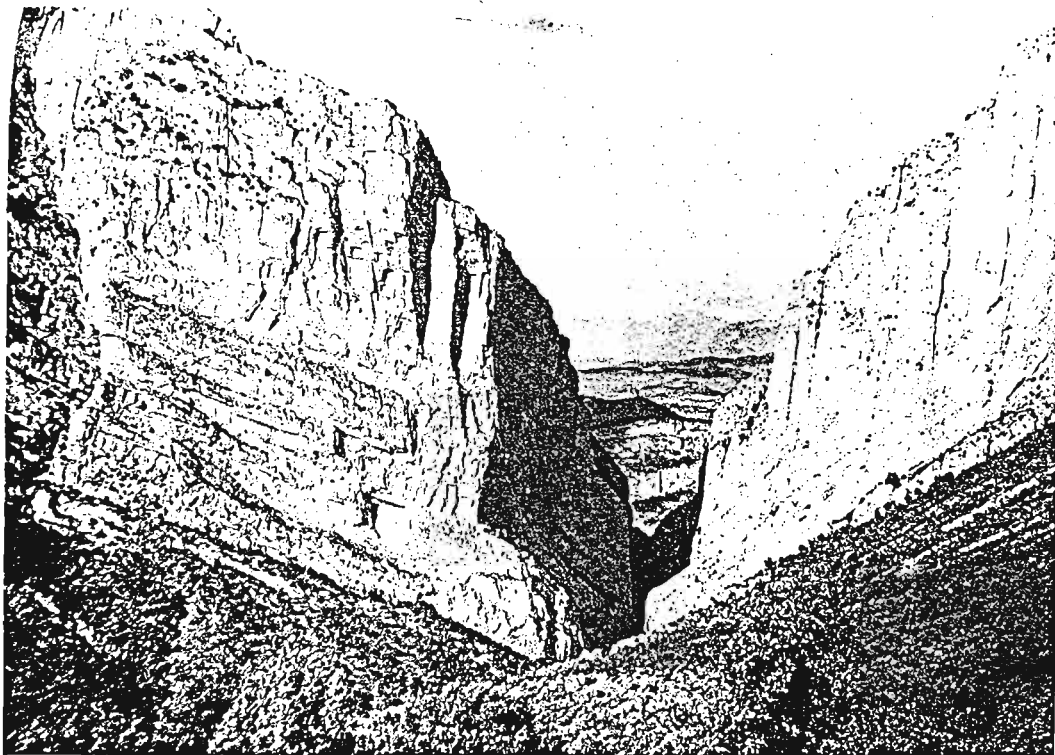
Som a la cleda de la Faixa, uns corrals en una bauma que ens queden a la dreta, anem reseguint un seguit de baumes, poc després el camí gira i continua pujant. Veiem el castell de Sant Llorens a dalt de la cinglera.

15' 1h 17'

El camí planeja una estona i després baixa.

08' 1h 25'

Vista sobre el **Congost de Mont Rebei** impressionant! A l'altre banda del congost es veu el castell de Girbeta. (05' de parada per fer l'obligada fotografia). El camí baixa en direcció a la pared de Catalunya.

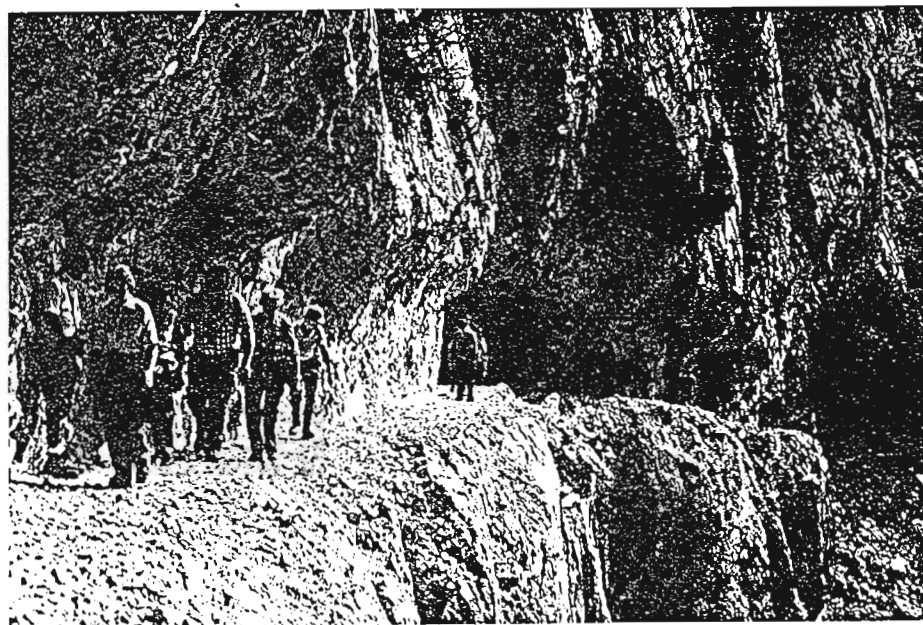
07' 1h 32'

Mas Carlets i font del Rejolí, hi ha aigua. El camí passa per davant de la casa que ens queda a la dreta i que està força arranjada per refugi. (05' de parada per recollir o beure aigua). Comencem a baixar.

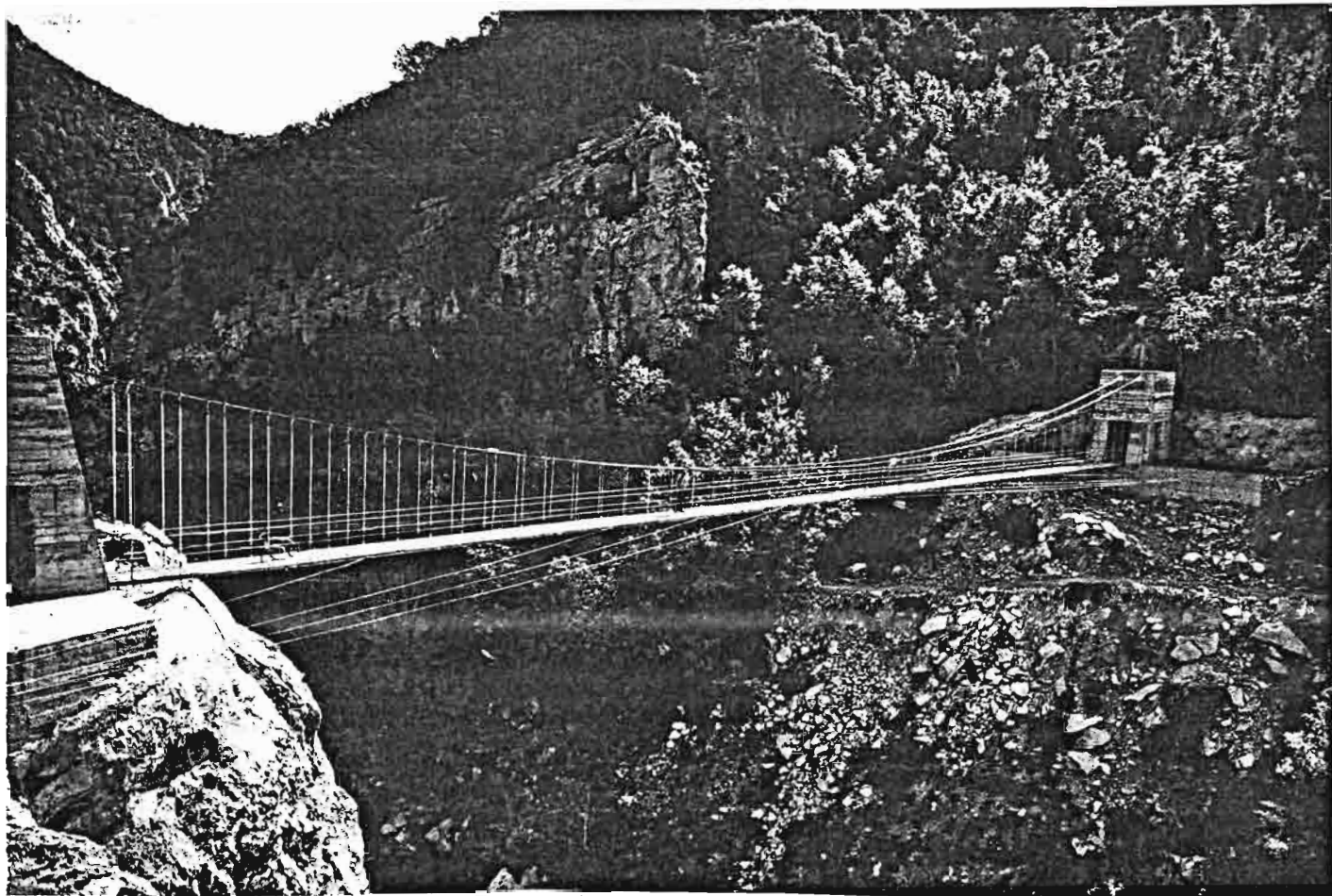
26' 1h 58'

Veiem clarament el camí del congost.

- 06' 2h 04' Bifurcació, hem d'agafar la branca de la dreta, cap a l'esquerra aniríem al camí antic, avui inutilitzat per les aigües del pantà.
- 04' 2h 08' Entrem en el camí excavat a la pared.
- 07' 2h 15' Passem per sota de la cova Colomera.
- 02' 2h 17' Passem per sota un pont de pedra.
- 05' 2h 22' La vegetació augmenta i el congost comença a obrir-se. Iniciem una baixada.
- 01' 2h 23' Deixem un "camí" a l'esquerra que va a una surgència d'aigua força important.

- 05' 2h 28' Sortim del congost, però encara estem en el camí obert a la roca.
- 04' 2h 32' El camí s'eixampla notablement.
- 05' 2h 37' Deixem un camí a la dreta.
- 01' 2h 38' Veiem a la nostra esquerra una roca punxaguda.
- 01' 2h 39' Veiem el pont penjat, sobre el barranc de la Maçana.
- 02' 2h 41' Entrada al pont que hem de travessar.
- 01' 2h 42' Sortida del pont, el camí continua cap a l'esquerra.
- 03' 2h 45' Arribem al peu d'una paret rocosa, amb una bauma i uns ruscs d'abelles.
- 02' 2h 47' Veiem a l'altre costat del pantà una

una ermita romànica de la Mare de Deu del Congost
l'esglèsia vella. Més enllà, es veu el castell
de Girbeta i l'esglèsia nova del Congost, també
romànica. El camí es transforma en una pista.

03' 2h 50' El paissatge s'obre moltíssim, devant
tenim les roques Peronyes.

10' 3h 00' A l'esquerra a l'altre costat del pantà
tenim l'ermita i el castell. (10' de parada).

09' 3h 09' Arribem a una pista que agafem cap
a l'esquerra.

02' 3h 11' Passem aprop d'una bauma, bonica vista
de l'ermita i el castell.

13' 3h 24' Mas de Mont-rebei, al fons, si el dia
és clar, excel·lent vista sobre el Pirineu.

17' 3h 41' Casa a l'esquerra.

05' 3h 46' Passem per un bosquet de roures.

09' 3h 55' Passem una riera a gual.

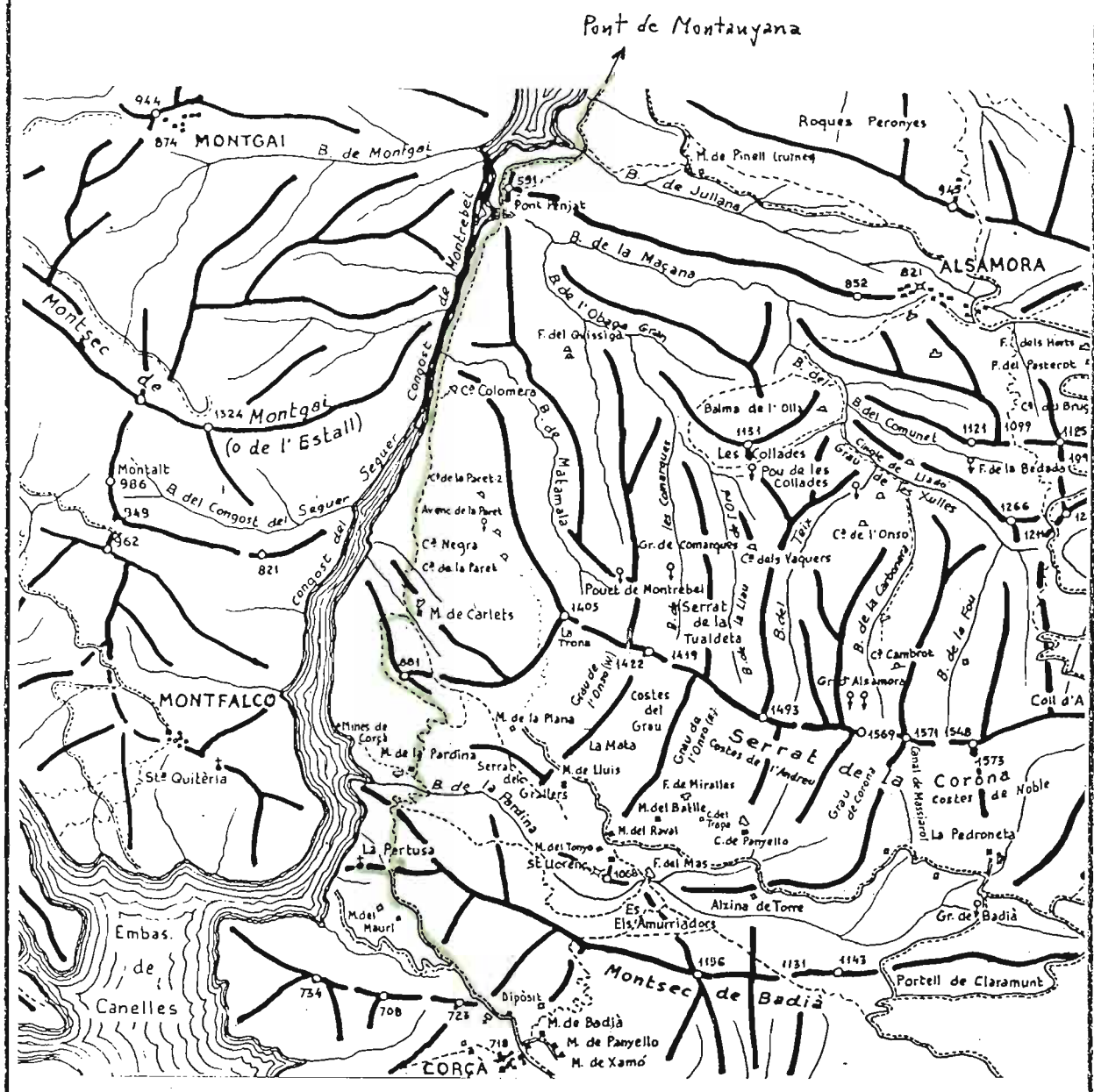
07' 4h 02' S'ens ajunta una pista per l'esquerra.

09' 4h 11' Arribem a la carretera esfaltada, l'hem
de seguir 300 metres a la dreta fins arribar

06' 4h 17'

Temps total de marxa: 4h 17'

Durada total de l'excursió: 5h 07'

BIBLIOGRAFIA

- BROS, V. et al., 1982. Fauna de les muntanyes. Llibres de motxilla. Publicacions de l' Abadia de Montserrat.
- BURON, V., 1980. Esglésies romàniques catalanes. Guia. Artestudi Edicions. 2ª edició.
- CABEZA VALLS, J., 1983. Inaguració del camí nou de Mont-rebei. Vèrtex 91: 224-225.
- CABEZA VALLS, J. El camí de Mont-rebei. Excursionisme 93:17-23. Número extraordinari del Cinquantenari.
- CARRETÉ, H., 1984. El nou camí del pas de Mont-rebei. Muntanya 734:78-80.
- CORTÉS I RIBELLES, M., 1984. El Montsec i les muntanyes veïnes. Publicacions del Centre Excursionista de Lleida.
- CORTÉS I RIBELLES, M., 1988. El Montsec, la muntanya de ponent. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- DE MIRÓ I ORELL, M. i M. DOMINGO I MORATO. 1986. Medi natural: Relleu. Els llibres de la frontera.
- DESFONTAINES, P., 1978. Geografia dels Països Catalans. Editorial Ariel.
- FOLCH, R., 1981. La vegetació dels Països Catalans. Ed. Ketres.
- GÓMEZ, A., 1987. La Comissió de salvaguarda del Montsec contra la carretera nova. Avui: 6-10-1987.
- GÓMEZ, A., 1987. El paisatge del Montsec quedarà resguardat de les noves carreteres. Avui: 12-10-1987.
- MIR, J., 1977. Adéu a Mont-rebei. Avui: 17-6-1977.
- SERRANO I FARRERA, J.Mª. El Montsec. Edicions de nou Art Thor.
- SOLÉ I SABARIS, Ll., 1958. Geografia de Catalunya. Editorial Aedos.
- RIBA, O. et al., 1979. Geografia física dels Països Catalans. Editorial Ketres.
- GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA. Vol. 10-12. Gran Enciclopèdia Catalana.
- CARTOGRAFIA: El Montsec. Ed. Alpina. Escala: 1:40.000.

JUSTIFICACIÓ

D'AQUEST TREBALL SE N'HA FET UN TOTAL DE 60 EXEMPLARS. L'EDICIÓ HA ESTAT PATROCINADA PER L'AJUNTAMENT DE VILANOVA I LA GELTRÚ A TRAVÉS DE LA SUBVENCIÓ QUE LA REGIDORIA DE CULTURA HA CONCEDIT A LA SECCIÓ DE CULTURA DE L'A. E. TALAIA

VILANOVA I LA GELTRÚ, 28 DE MAIG DE 1989

02

Han preparat aquesta dissetena sortida i col·laborat en la confecció d'aquest treball els següents components de la Secció de Cultura:

Carme Barceló
Miquel Bernadó
Salvador Butí
Virtut Castro
Toni Segarra
Lluís Forgas

